

Иван Вазов

Подъл ли е българският
народ

Стихотворението е написано по повод крайно оскърбителния език на сръбските вестници към нашите доброволци в Сърбия и към българите избочици през Сръбско-турската война 1876 г. Това раздражение, извикано от неуспехите на сръбското оръжие и от шовинизма на известни сръбски кръгове, се почувствува много тежко от емиграцията ни в Румъния и събуди скръб и силно негодувание, отзвук на които са тия стихове. Искрен привърженик на идеята за сръбско-българско братство, аз ги считам като израз на едно преходно възбуждение и ги поместих тука като характерни за настроенията в оня исторически момент. (Авторът)

Ох, тежка става съдбата наша!
Да пийм имало горчива чаша!

Не, не, мълчанье не трябва вече,
в гърди ми ядно кръвта затече...
Но що да правя! Какво да чиня?
Дали за клетви и аз да зина?

Не, не, не бива! Не е днес време
борба несвясна да се поеме...
Ох, тежка, зла е таз рана клета,
която бива от брат приета!

Народ сме ние, народ, кой страда,
а никой няма за нас пощада.
Обляни в кърви, от скръб убити,
въз нас се сипят слова сърдити:
„Мълчи ти, подло, нищожно племе,
на славска челяд си срам и бreme!“
Обида грозна! Отровни речи!
Тегла ни страшни за смях са вече!
Венеца търнов, що нас венчава,
венец за хули, за укор става.

О, Българийо! Ти, майко жална,
що снасяш мълком съдба фатална,
ти, що под иго си примирала,
и пет столетя душа си брала,
и толкоз жертви свети оплака,
и тоз час грозен, проклет дочека;
ти, мъченице злочеста, клета,

с позор покрита и с кръв облета,
с коса разстлана, със бузи бледни,
със плачещ поглед и с устни ледни,
която лея и възгласявам,
която любя и обожавам,
вдъхни ми днеска, одушеви ме,
да браня твоят свещено име!...

Да! Братя същи, да, братя родни,
от нас по-силни и по-свободни,
с вода възвряла ни днес поляха.
„Вий сте род долен – ни те казаха,
вий сте род долен и низко племе,
за смърт решено от много време;
от робство дълго сте веч изгнили
и кръв нечиста ври в ваште жили!
Не сте славяне, а стадо хора,
що в робство трае и мре в позора.“

И с тоя начин небратски, леден
ствариха удар въз нас последен!

Но, братя, стойте! О, не, недейте!
Въз наште рани нов яд не лейте.
Какъв грях тежък сторихме ние,
та тъй ни страшно кълнете вие?
Ний що сме друго, я помислете –
освен човеци нещастни, клетки
и жертви бедни на турска ярост,
кои заслужват не гняв, а жалост!
Недейте туря тая зараза
на низка злоба, на зла омраза
между два братя еднакви, сродни.
Не сейте тия зърна злоплодни!
Каква ли полза за нази, братя,
от таз неправда, от тез проклятия?
Ако се в нази вгнезди раздорът,
скръбта е наша, а ваш позорът.
Но аз ви питам – на що роптайте?
Със кой народ се днес вий ругайте?
От кой народ се срамите вие,
та сте решили да се убие?

Не от тогоз ли, кой в път ви вкара,
кому дължите писмо и вяра?
От тоз народ ли, кой в старо време
бе слава, гордост на славско племе?
Дали не може със вас наравно
да се похвали с минало славно.
Но ако вий се гордейте главно
със Милутина и с крал Душана,
то той пък има юнак Карана
и Симеона, и Самуила,
и три Асеня – деди светила,
със памет славна, със памет мила. –

.....

Карпати голи! Поля дакийски!
Гори балкански, гори тракийски!
Ти, Черно, Бяло и Синьо море,
и ти, о, слънце, що грейш отгоре,
вий, паметници на вековете,
защита наша сега станете!
Петстотин годин вериги тежки!
Петстотин годин все сън мъртвешки!
Заря-надежда не бе остала,
над нас бе мрачност, под нас провала;
под два тирана жестоки, люти
търпяхме мълком беда нечути.
Ръка отнийде не се подаде
из тая пропаст да ни извади.
Стоехме ние на тоз свят бели,
а всякой знайше, че сме умрели,
или не знайше, че сме живели...

Но искра светла сред туй мъртвило
във дън сърце ни се беше скрила.
Под пепелта се жарът таеше.
И върху гробът живот цъфтеше.
Кръвта, що друг път била в деди ни,
и днеска гордо завря в гърди ни.
Идея чудна зарад свобода
възкръсна веке, изгря в народа.
Но що аз казвам?... Нас, нас обиждат!
Да ни представят за подли ищат!

Уви! Забвене и мрак покриват
светите кости, що днес почиват
в полята славни, там във Елада¹,
и подвиг светъл нема награда.
И пак, когато от зла робия
да се избави скокна Сърбия,
какви юнаци от нашта рода
паднаха тамо зарад свобода!
От тяхно име, що мрак потули,
за нази само оставят хули.

Но що да ходя така далече
подпор да търся за моите речи
и ответ славен на зли обиди?
Кръвта се още в Балкана види,
скалите още са почервени,
горите още са нажалени,
душите тамо и днеска бродят
на тез, що мряха зарад народът!
Хаджи Димитре, стани из гроба,
де падна мъртъв заради роба.
Повикай твоите момци отбрани,
кажи нам твоите дълбоки рани!
О, вий, долища, вий, пущинаци,
къде денахте таквиз юнаци?
Младежи буйни, сега станете
и вашта храброст сами явете!
И тез, които ви вас убиха,
с каква цена ви кръвта купиха?
Кажете колко паднаха турци
под ваший удар?
О, панагюрци!
Кой глас ви мощен на бунт повика?

О, Ботев храбри, душа велика!
Къде се скиташ с момците твои?
В кои долини? В кои усои?
Дали там, дето Витоша вене?
Ил там, де Янтра тревожно стене?²
Или ти падна във бой ужасен,
във кръв душманска лев оквасен,
с чело сърдито, с угроза люта?

Но де духът ти сега се лута?

Кои долини, кои балкани
той пълни днеска със плач, с стенанье?
Дали се вие над село родно,
де бистра Тъжа тъжи безплодно?
Де твойта майка тъй жално пела
и три години е сина клела?
Или печален и безнадежен
на връх Юмручал³ – висок и снежен –
е той застанал и мълком гледа
как турчин губи балкански чеда?
Стани, о, Ботев, и разсърди се!
И ти, Балканьо! Я намръщи се
и с вихри, бури ведно ревнете
и гръмогласно така кажете:
народ, кой дава таквиз герои,
не подъл, низък, а храбър той е!
Езици лоши тогаз ще млькнат,
клевети злобни ще в миг заглъхнат.

Младежи, братя! Къде вървите?
С такава жаркост къде летите?
Нали в Сърбия? Нали на боя,
де има лаври зарад героя,
та там да паднат, о, братя прости,
и вашта младост, и ваште кости?
Аз знам, че с храброст сте род имотен,
че вий не знайте ни бяг срамотен,
ни страх, ни подлост във бой опасни
(куражът грей ви на чела ясни),
че ако вий се с куршум раните,
то не отзади, а все в гърдите;
аз знам що има да изтърпите,

че вместо братски да ви обнемат.
с горчиви думи ще ви приемат,
че без награда ще да останат
и ваште жертви, и... вашта памет.

1. Българите, взели участие в Заверата.

2. По времето, когато се пишеше това, мътни слухове се носеха за Ботева, уж че бил жив и че се скитал с дружината си по тия места.

Но смелост, братя, и с твърда вяра
вървете, дето дългът ви кара,
във братски подвиг вий дял вземете
и името ни от срам спасете!
Аз вам желая сполука славна
във таз ужасна борба неравна.
Дано делото велико, свето –
кое почнахте и за което
тез жертви стават, таз кръв се лее,
с успех най-бляскав да се венчее.

И скоро, знам аз, кат зрак небесни
светата правда ще пак да блесне,
ще се разкъсат интриги грозни,
ще се разкрият вси мрачни козни
и зли кроежи, и бедни чувства,
що гонят сляпо идея пуста,
и съд по-честен ще се направи
над тез, що днеска скръбта ги дави
и мълком слушат псувни гнуснави.

31 август 1876

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова и Инна Атанасова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4355>]